

خلق مزیت نسبی تولید کالاها داخلی

و صادرات محصولات غیرنفتی، از کمیت مطلوبی برخوردار نشده است.

در این خصوص، همواره دو رویکرد افراطی متناقض در سطح حاکمیت وجود داشته است. از یک سو برخی از مسئولان کشور سال ها است که از خودکفایی و سیاست جایگزینی واردات حمایت کرده و با انتخاب این گزینه و سرمایه گذاری برای تولید صدها هزار کالای مصرفی، مکمل، واسطه ای و سرمایه ای غیر رقابتی، به طور

و کالاها رقابتی دارای سودآوری بیشتر را تولید و در بازارهای خارجی به فروش می رسانند و بدین ترتیب درآمد بیشتری را نیز به خود اختصاص می دهند.

کشور ایران به لحاظ داشتن منابع طبیعی انرژی و نیز مواد معدنی فلزی و غیرفلزی، سرزمینی بسیار غنی است، لیکن به لطف درآمدهای حاصل از این منابع، بسیاری از صنایع کشور غالباً با نگاه به بازارهای داخلی، طراحی و ایجاد شده اند و به همین دلیل، تولید

اکثر کشورهای پیشرفته صنعتی با درآمد سرانه بالای خود، بزرگترین مصرف کنندگان کالاها در جهان بوده و بیشتر کالاها را مصرفی خود را نیز وارد می کنند، لیکن این گونه کالاها محصولاتی هستند که مزیت نسبی تولید در داخل آن کشورها را ندارند و به همین علت کشورهای مزبور به جای اینکه هزینه زیادی را صرف نیروی کار و مواد اولیه و تولید این کالاها کنند، آنها را با مبلغی کمتر وارد کرده و به جای آن، دانش فنی

**واردات
انواع کالا، به
طور خواسته
یا ناخواسته
کشور را به
کام رکود
و بیکاری
فزاینده
کشانده و
فقر و جیره
خواری
گزینشی
را در بین
طبقات میانی
و پایینی
جامعه ترویج
می کند**

منافع ملی، ضمن تدوین برنامه های استراتژیک و آماده نمودن شرایط ورود سرمایه و تکنولوژی خارجی به کشورشان، به آموزش نیروی انسانی و مدیریت بخش های مختلف، اقدام کرده و با کوشش و تلاش ملی در طی چند مرحله، صنعت مونتاژ وارداتی محصولات مختلف را به صنعت تولیدی ساخت داخل تبدیل نمودند، سپس در ادامه این روند به ارتقای مداوم کیفیت، افزایش کمیت و کاهش قیمت محصولات خود پرداخته و در مرحله بعد نیز با استفاده از تجارب حاصل و وارد کردن هر چه بیشتر فن آوری پیشرفته روز، به طراحی و تولید انواع کالاهای دارای مزیت نسبی، مبادرت کرده و با رقابتی کردن تدریجی محصولات خود در عرصه جهانی، اکنون با طیف وسیعی از تولیدات صنعتی، بزرگ ترین بازارهای فروش جهان را به تسخیر خویش درآورده اند.

کره جنوبی که تا نیمه دوم قرن بیستم از کلیه عوامل تولید، شامل: زمین، سرمایه، نیروی انسانی، مواد اولیه، تکنولوژی و مدیریت، فقط به طور نسبی، از زمین و نیروی کار نیمه ماهر خود بهره می گرفت، از آن زمان تاکنون، ضمن تکیه بر دانش و تجربه مدیران ارشد خود، با تقویت اراده ملی و کمک سرمایه و دانش فنی کشورهای پیشرفته صنعتی، بیش از ۸۰ درصد مواد اولیه و سوخت و انرژی مورد نیاز تولیدات خود را از دیگر کشورهای جهان وارد و ضمن ترکیب آن ها با سایر عوامل مورد نیاز، به ایجاد و توسعه مزیت های نسبی تولید و ساخت محصولات رقابتی متنوع می پردازد.

نیازی به توضیح نیست که نیمی از همین مردم در بخش شمالی آن کشور که جمهوری خلق کره

حد چند قلم کالای نفتی و غیر نفتی که به طور سنتی از سالیان دور، تولید و به بازارهای داخلی یا خارجی عرضه می شده است تصور نموده و بسیاری از آنان نیز با نفوذ تأثیرگذار خود در مراجع تصمیم گیری حاکمیت، بخش اعظمی از درآمد کشور را به سمت ورود بی رویه کالا و اشباع بازار داخلی با کالاهای نهایی، واسطه ای و مصرفی ارزان قیمت و سودآور خارجی هدایت می کنند و بدین ترتیب مزیت نسبی تولید بسیاری از کالاهای داخلی فعلی را نیز از بین برده و با توسعه واردات انواع کالا، به طور خواسته یا ناخواسته کشور را به کام رکود و بیکاری فزاینده کشانده و فقر و جیره خواری گزینشی را در بین طبقات میانی و پایینی جامعه ترویج می کنند.

بدیهی است مسئولان سودجویی که اینچنین تصویری دارند اگر در کشور ژاپن نیز زندگی می کردند در عوض کوشش جهت آفرینش دنیایی از مزیت های نسبی کنونی از هیچ، و تولید این همه محصولات متنوع در آن کشور، اکنون در زیر آفتاب تابان، صرفا با استفاده از مزیت نسبی ماهیگیری و کشت برنج، فقر و بیکاری را به مردم آن کشور تحمیل می کردند. در این ارتباط، بسیاری از هم وطنان عزیز به یاد می آورند که تا حدود سه دهه پیش، انواع محصولات کره ای که امروزه از بالاترین حد کیفیت و استانداردهای جهانی برخوردارند، در بازارهای جهانی و حتی در بازار ایران، فاقد کیفیت مناسب، معرفی می شدند و بیشتر مردم کشورمان نیز تا حد امکان، از خرید آن ها خودداری می کردند. لیکن دولتمردان آن کشور از چند دهه قبل تاکنون به تدریج، همزمان با تقویت اراده و تکیه بر

فراگیر موجب ائتلاف شدید سرمایه و سایر منابع تولید در کشور شده و فعالان اقتصادی بخش های مختلف عمومی و دولتی را از سرمایه گذاری در تولید محصولات که به طور واقعی، مزیت نسبی تولید و یا امکان ایجاد مزیت تولید جدید و رقابت در آنها وجود دارد و می توان با تولید آنها نیز جایگاه مناسبی را در بازارهای جهانی به دست آورد دور ساخته اند. از سویی دیگر برخی از مسئولان به ظاهر ساده اندیش و نیز عناصر رانت خوار و سودجوی وابسته به آنها، با نعل وارونه زدن و تکیه بر درآمدهای نفتی کشورمان، مزیت نسبی تولید داخلی را شبیه خوراکی آماده و در

لذا باید با انجام اصلاحات لازم و به کارگیری استراتژی توسعه صادرات، تا حد امکان نسبت به انسداد راه های ورود کالای قاچاق و نیز محدود کردن واردات کالاهای ارزان قیمت و بی کیفیت خارجی به کشور و نیز ساخت محصولات دارای ارزش افزوده بالا و رقابتی اقدام کنیم

نامیده می شود، در حدود نیم قرن پیش و تا قبل از جنگ و تقسیم کشورشان به دو نیمه شمالی و جنوبی، با شرایطی تقریباً مساوی به گذران زندگی مشغول بودند.

لیکن در طی چند دهه اخیر با پرداختن به تولید فن آوری های غیر اقتصادی و استفاده متفاوت از امکانات در دسترس و نیز عدم ایجاد و تقویت مزیت های نسبی تولید در بسیاری از زمینه ها، اکنون در گیرودار تحریم های جهانی و شرایط نابسامان اقتصادی و اجتماعی داخلی، با درآمد سرانه ای بسیار پائین تر از هم وطنان قبلی خود زندگی می کنند.

بسیاری از سازمان های تحلیلگر وضعیت اقتصادی جهان، با توجه به ویژگی های طبیعی، اقتصادی، اجتماعی و نیز شرایط و مزیت های عوامل تولید در کشورمان، بیشترین مزیت نسبی تولید کالاهای مصرفی و صادراتی کشور را در چهار دسته کلی، شامل: تولید و پرورش محصولات زراعی و باغی، فرآوری و احیای معادن موجود در کشور، تولید بسیاری از کالاهای مصرفی، واسطه ای و نهایی و در نهایت، تولید محصولات گوناگون متکی بر مواد خام فسیلی، مانند: صدور برق ناشی از ساخت نیروگاه های گازی، تولید محصولات صنایع پایین دستی نفت، فرآوری و عرضه محصولات متنوع پتروشیمی و سایر موارد مشابه به بازارهای جهانی معرفی کرده اند.

کشور ما علاوه بر امکان تولید و صدور موارد ذکر شده، قادر به ارائه خدمات حمل و نقل ترانزیتی کالا، تولید صنایع دستی، استفاده از صنعت پر درآمد گردشگری و صدور خدمات فنی و مهندسی به دیگر کشورها نیز می باشد. در این راستا بخصوص در مقطع

کنونی و در شرایط بحران اقتصادی حاکم بر جهان، لزوم شناسایی و حمایت اثربخش از محصولات دارای مزیت نسبی تولید و صنایع کارآمد داخلی، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد تا از این طریق بتوان به توسعه صادرات محصولات غیرنفتی و افزایش سهم کشور در تجارت جهانی و متعاقباً افزایش رفاه اقتصادی هموطنان دست یافت.

کشورهای عراق، افغانستان و پاکستان، منطقه آسیای مرکزی و ماورای قفقاز، خاورمیانه، حوزه خلیج فارس و افریقا، امریکای لاتین و برخی کشورهای دیگر، بازارهای بالقوه ارائه خدمات و محصولات صادراتی ما هستند و ما می توانیم با سرمایه گذاری در بخش های ذکر شده، بخش متناسبی از بازارهای این کشورها را به خود اختصاص دهیم.

بنابر این به منظور ایجاد جهشی مناسب در تولید و صادرات محصولات غیر نفتی و نیز قطع وابستگی به درآمدهای حاصل از فروش نفت خام، باید با تبیین سیاست های تولیدی و صادراتی متناسب، ابتدا به مزیت های نسبی تولید موجود و سپس احیای مزیت های بالقوه و سایر عوامل رقابتی، توجه نماییم زیرا در غیر این صورت حتی در بهترین شرایط ممکن، کلیه محصولات تولیدی کشورمان، علیرغم امکان رقابت با کالاهای وارداتی، صرفاً امکان مصرف داخلی خواهند یافت. لذا باید با انجام اصلاحات لازم و به کارگیری استراتژی توسعه صادرات، تا حد امکان نسبت به انسداد راه های ورود کالای قاچاق و نیز محدود کردن واردات کالاهای ارزان قیمت و بی کیفیت خارجی به کشور و نیز ساخت

محصولات دارای ارزش افزوده بالا و رقابتی اقدام کنیم. در این راستا دولت و سایر نهادهای حاکمیتی باید از انجام فعالیت های اقتصادی در بخش های مختلف، پرهیز و هرگونه فعالیت اقتصادی سودآور را به بخش خصوصی واقعی واگذار کنند. همچنین باید ضمن فراهم سازی تسهیلات و دادن امتیازات گوناگون به سرمایه گذاران داخلی و خارجی بخش های تولیدی، تعرفه های واردات کالاهای سرمایه ای مورد نیاز آنها را نیز تا حد امکان حذف نمود تا از این طریق، جذابیت سرمایه گذاری برای تولید محصولات رقابتی در آنان تقویت شود.

از سوی دیگر باید الحاق به سازمان جهانی تجارت (WTO)، حتی در دوران بحران اقتصادی اخیر در جهان، که یکی از ضرورت های توسعه تجارت و ادامه حیات صنایع موجود در کشور است، مورد توجه جدی قرار گیرد.

در پایان، لازم به ذکر است که ادامه روند کنونی، منجر به کاهش رقابت پذیری صنایع موجود، عدم توفیق در بازارهای داخلی و خارجی، تراز منفی تجاری، کاهش هر چه بیشتر بهره وری در بخش های مختلف، رکود فزاینده اقتصادی و کاهش اشتغال در سطح ملی خواهد شد. لذا باید با نگرشی وسیع تر و تکیه جدی بر منافع ملی، نسبت به فرآوری و تولید محصولات دارای مزیت نسبی و نیز توسعه صادرات آن دسته از کالاهای رقابتی که حتی در شرایط بحران اقتصادی حاکم بر جهان نیز نیاز به آنها کاسته نخواهد شد اقدام شود.

محمد عسگری
دبیر اجرایی کانون عالی
کارفرمایی ایران

